

Japonci skušajo zlomiti odpor kitajske armade

ve čete odhajajo na centralno fronto, da se maščujejo za poraze, ki so jih Japonci doživeli v bitkah s Kitajci v provinci Santung. Kitajci zasedli predmestja Jihsiens in obkolili japonsko vojaško posadko. Konflikt med premijerjem in militaristi povzročil politično krizo

Bombaj, 18. apr. — Japonci pripravljajo na veliko ofenzivno vojsko v južnem delu province Santung, da se maščujejo za poraze, ki jih Japonci doživeli v bitkah s Kitajci v provinci Santung. Kitajci zasedli predmestja Jihsiens in obkolili japonsko vojaško posadko. Konflikt med premijerjem in militaristi povzročil politično krizo

Skema špekulantov financ razgaljena

Predsednik Hershey Co. zanika kupčijo

Chicago, 18. apr. — Nadaljnja predrzna skema, ki naj bi uveljavila ljudi, ki so zaupali svoje prihranke brokerski firmi Hoagland & Allum, da je firma solventna, je bila včeraj odkrita. Ta se nanaša na mitično bono izdajo \$50,000,000 Hershey Chocolate Co., ki ima svoje tovarne v Hersheyju, Pa.

Uradniki federalne borzne komisije, ki vodijo preiskavo, so izjavili, da je bila to domišljija, ki je celo zasenčila druge fantastične istorije direktorjev finančne firme, ki so jih orisali zadnji teden. Povedali so, da so imeli biti agentje pri prodajanju vojne materiala. Kot taki bi vleki ogromne provizije in tako postavili firmo na trdno finančno podlago.

W. F. R. Murie, predsednik Hershey Chocolate Co., je odločno zanikal istorijo o bondni izdaji. Dejal je, da ni nikdar sklepal kupčij s čikaško finančno firmo, o kateri ni niti vedel, da obstaja. Direktorji Hoagland & Allum Co. so bili Olaf Larsen, Henry Engel in George F. Allum. Doslej odkrita evidenca kaže, da so osleparili investitorje za \$1,250,000.

Hillman proti redukcijam mezd

Nobenega znižanja v industriji moških oblek

New York. — (FP) — Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers, je v svoji prvi izjavi, ki jo je podal po več tedenski bolezni, dejal, da organizacija ne bo dala nobenih koncesij glede znižanja mezd delavcev, ki so upošleni v industriji moških oblek. Izjava je bila objavljena po konferenci med Hillmanom in člani meznega odbora unije.

"Noben tovarnar ne more zahtevati od delavcev, da bi pristali na znižanje mezd v naši industriji," je rekel Hillman. "Bila bi velika napaka, ako bi bile mezdne znižane v tem času, ker bi temu sledil padec kupne sile."

Policija zatira izgrede v Indiji

Bombaj, Indija, 18. apr. — Avtoritete so mobilizirale posebno policijo, da zatire izgrede med Hinduti in mohamedanci, v katerih so bile včeraj štiri osebe ubite in 68 ranjenih. Oblasti so tudi prepovedale zbiranje grup na cestah in nošnje orožja.

Rumunske avtoritete odkrile zaroto

Cez 300 oseb aretiranih v policijskih navalih

Bukarešta, Rumunija, 18. apr. — Rumunija je uveljavila ostre obrambne zakone po odkritju protivladne zarote, katero je skoval Corneliu Zelea Codreanu, vodja rumunskih nacijev. Codreanu in 300 njegovih pristavev je policija aretirala v navalih, ki so bili uprizorjeni po vsej deželi.

Codreanu je bil aretiran v glavnem stanu svoje organizacije v Bukarešti, v katerem se je nahajalo 80 njegovih pristavev. Detajli o zaroti niso bili objavljeni, toda policija je namignila, da je dobila evidenco o pripravih za puč, ki naj bi strmoglavil vladu. V tem puču naj bi sodelovala tudi železna garda, fašistična organizacija, katere je bila pred nekaj tedni proglašena za nelegalno.

Obrambni zakoni, ki so bili alnoči uveljavljeni, prepovedujejo propagando proti sedanji vladni oblasti, v prilog znižanju davkov in podžiganje plemenskih konfliktov. Slednji zakon je naperjen proti antizidovskemu programu grupe, katere vodja je Codreanu. Zakoni dalje prepovedujejo pohode, prepevanje političnih pesmi, organiziranje privatnih armad in razpečevanje političnih letakov.

Avtoritete so namignile, da bo Codreanu prišel pred vojno sodišče na obtožbo protivladnih aktivnosti. Med ljudmi, ki jih je policija v včerajšnjih navalih aretirala, je tudi več duhovnikov. Poročilo se glasi, da je policija v navalih zasegla velike zaloge orožja in streliva.

Italijani u ničili 538 španskih letal

Rim, 18. apr. — List Il Tevere piše, da so italijanski letalci, ki se borijo v fašistični armadi generala Franca, uničili 538 vladnih letal od izbruha civilne vojne v Španiji. Italijani so uprizorili 5246 napadov na španska mesta in pozicije lojalistov in vrgli čez 173,000 funtov bomb in razstreliva.

Samomor židovskega zdravnika na Dunaju

Dunaj, 18. apr. — Nacijske avtoritete so včeraj naznanile, da je dr. Wilhelm Koepfemacher, sloviti židovski zdravnik in direktor najstarejše otroške bolnišnice na svetu, izvršil samomor. Koepfemacher je po svetovni vojni sodeloval z ameriški, holandski in škandinavskimi organizacijami v pomožnih akcijah.

Sli so v boj za zvišanje tedenske plače na \$34.50 in zaprto delavnico.

MOŽNOST ZBLIŽANJA MED FRANCIO IN ITALIJO

Raztegnitev angleško-italijanskega pakta

STAVKARJI ZAPUŠČAJO TOVARNE

London, 18. apr. — Zdaj, ko sta Anglija in Italija sklenili prijateljski pakt, je možnost, da se bo tudi Francija pričela pogajati z Mussolinijevimi vladarji, da bo uveljavila raztegnitev angleško-italijanskega pakta. Upanje angleških vladnih krogov je, da bo uveljavila raztegnitev angleško-italijanskega pakta. Upanje angleških vladnih krogov je, da bo uveljavila raztegnitev angleško-italijanskega pakta.

(Lokarnski pakt, ki so ga sklenile Nemčija, Francija, Velika Britanija, Italija in Belgija l. 1925 in kateri je garantiral mir v zapadni Evropi, je diktator Hitler raztrgal 7. marca l. 1936, ko je poslal vojaštvo v demilitarizirano Porenje.)

Zdaj se ni nobenega izgleda, da bo bosta Anglija in Francija pogajali s Hitlerjem. Nacijska okupacija, ki je bila nedavno uvedena, še ni pozabljena, dasi londonski krogi naglašajo, da pravkar podpisani pakt med Anglijo in Italijo ni naperjen proti Nemčiji.

Diskušije glede raztegnitve pakta, da bo vključeval Francijo in morda tudi Poljsko, se bodo pričele na seji francoskega kabineta prihodnje srede in nadaljevale v Londonu, kamor bosta dospela francoski premier Daladier in zunanji minister Bonnet 28. aprila.

Pariz, 18. apr. — Voditelji delavskih unijs so objavili, da bodo stavkarji izpraznili tovarne, katere so zasedli, in se vrnil na delo v torek. Okrog 50,000 delavcev, ki so okupirali po okleu stavke avtomobilske tovarne Renault Co. in Citroen Co., se je že umaknilo.

Vlada je posegla v spor med delodajalci in delavci v letalski in kovinarski industriji in upanje je, da bo kmalu poravnano.

Stavka razvaževalcev mleka v Aurori

Aurora, Ill., 18. apr. — Dostavljanje mleka v tem mestu je bilo ustavljeno, ko so razvaževalci mleka zastavkali pri petih mlekarstvih družbah. Šli so v boj za zvišanje tedenske plače na \$34.50 in zaprto delavnico.

Nove fašistične zmage v Kataloniji

Prodiranje proti Barceloni se nadaljuje

Zaragoza, Španija, 18. apr. — Fašistične čete, ki prodirajo na ozemlju ob Sredozemskem morju proti Barceloni, glavnemu mestu Katalonije, kjer je sedež španske ljudske vlade, so včeraj zasedle Mas de Barberans in La Galera in se približale Tortosi, strateški mestu, kjer se steka več cest. Lojalisti imajo odprto samo eno cesto, po kateri se lahko umaknejo v Tarragono in Barcelono.

Fašisti niso naleteli na nobene ovire v svojem prodiranju proti severu. Glavni stan fašistične armade poroča, da je odpor lojalistov zlomljen in da je padec Tortose, mesta, ki ima 20,000 prebivalcev, blizu. Druge fašistične kolone prodirajo na jugu proti Castellonu in zavzele so že velike kose ozemlja med Katalonijo in ostalimi teritorijami lojalistične Španije.

Hendaye, Francija, 18. apr. — General Francisco Franco stalno pošilja nove čete in letalce v vzhodno Španijo. Fašistična vojna mornarica, ki ji poveljuje admiral Juan Cervera, je včeraj odrinila iz Palme, pristanišča ob Balearskih otokih, proti pasu ozemlja ob Sredozemskem morju, ki so ga uporniki okupirali v zadnjih dneh. Ta pas ozemlja, ki ga bodo ščitile bojne ladje, je dolg 25 milj.

General Jose Miaja, katerega je predsednik španske vlade Negrin imenoval za vrhovnega poveljnika oborožene sile, je naznanil, da bodo bojne ladje odrinile v pomorsko bazo, ki leži 75 milj severovzhodno od Valencije, da zaščitijo obrežna mesta pred fašističnim bombardiranjem.

Amnestija jetnikov v Čehoslovaški

Politični jetniki izpušeni iz zaporov

Praga, 18. apr. — Edvard Beneš, predsednik Čehoslovaške, je z namenom, da utrdi notranji mir, odredil izpušitev skoro 4000 jetnikov, med katerimi so tudi člani nemške majšine. Po večini so bili vsi ti vrženi v zapor zaradi političnih prestopkov, kot agitatorji narodnostnih manjšin, katere tvorijo eno tretjino prebivalcev Čehoslovaške. Amnestija je bila odredjena za vse, ki so bili spoznani za krive kršenja zakonov narodne obrambe. Izvzeti so le oni, ki so izvršili težke zločine, in izdajalci.

Takoj po razglasu amnestije je Beneš govoril po radiu. Dejal je, da je njegova vlada pripravljena sodelovati z drugimi državami pri pomirjenju centralne Evrope. Dalje je rekel, da možnost sporazuma med Čehoslovaško in nacijsko Nemčijo ni izključena, zaenkrat pa je zanihal obdobje v nemškem in poljskem tisku, da je njegova država legla komunistične propagande.

Stavka kanadskih mornarjev končana

Toronto, Ont., Kanada, 18. apr. — Stavka kanadskih mornarjev, članov unije, ki spada v Ameriško delavsko federacijo, na parnikih, ki vzdržujejo promet na Velikih jezerih, je bila včeraj končana. Dvanajst družb je izvalo stavko, ker so odklonile pogajanja z unijo. J. P. Sullivan, predsednik mornarske unije, je izjavil, da so se kompanije podale in bodo podpisale pogodbo. V stavki je bilo zavezojevanih okrog 2000 mornarjev in njih boj je podprla tudi unija pristaniških delavcev.

POLITIKI PRI KORITU, BREZPOSELNI V BEDI

Nepotizem političnih bossov pognal brezposleca k umoru

ZUPAN GRMADI BOGASTVO

Hoboken, N. J. — (FP) — V politični korupciji to mesto ne zaostaja dosti ali pa prav nič za sosednjim Jersey Cityjem, kateremu vlada notorični demokratski boss Frank Hague. Tudi se lahko kosa v korumpiranosti z newyorškimi tamnaniti ali pa s korumpirano demokratsko mašino v Chicagu ali v Kansas Cityju.

In kakor ima Jersey City svoje Hagueje, Chicago svoje Kelly-Nashe, Kansas City svoje Prendergaste, ima tudi Hoboken svoje McFeelyje, ki so na svoj način še večji izrodek ameriške korumpirane politike.

In med tem, ko še ni bilo slišati, da bi bila politična mašina v tem ali drugem mestu pognala kakšnega brezposleca k umoru rešnega uradnika, je nedavno do tega prišlo v Hobokenu. Živci so odpovedali nekemu brezposelnemu očetu, ki je za svojo bedno družino zastoj hodil od Poncija do Pilata za skorjico miloščinskega kruha. Posledica okrutnega norčevanja iz brezposelnosti je, da je ta oče sedaj v zaporu, neki hobokenški "poor master" ali miloščinski načelnik pa v grobu, kamor ga je poslal nož obupanega očeta.

Prav da gododek je povzročil, da so se za hobokenško situacijo pričeli zanimati nekateri meščanski listi, ki so odkrili politično korupcijo in nepotizem skoraj brez para.

Nič manj kot 79 McFeelyjev, vsi bližnji in daljnji sorodniki župana Barneyja McFeelyja, je pri političnem koritu v Hobokenu. Vse politične službe in vsa politična kontraktorska dela so pod kontrolo McFeelyjev. McFeelyji imajo kontrakt za pobiranje mestnih odpadkov in čiščenje ulic. Od McFeelyjev mora vsak kontraktor najeti avto-troko za prevažanje materiala. McFeelyji imajo v zakupu pobiranje starega železa, starih cap in papirja. Nikdo McFeelyjev ne pozna bede ne krize; nikdo od njih ni brez dela. Njih sorodnik, župan Barney McFeely, skrbi po očetovski za vse McFeelyje, seveda na račun davkoplačevalcev. Brezposelnost ne štejejo nič; oni so le sodrga, vredni toliko kot pocestni psi.

Barney McFeely pa skrbi po očetovski tudi zase. Pri političnem koritu Hobokena je že 31 let. In čeprav ni povprečno nikdar prejemal več ko \$71 na teden, je "varčni" župan vseno postal v tem času trikratni milijonar.

In kot Jersey City, kjer je "postava" župan Hague, podpredsednik splošne eksekutive demokratske stranke, je tudi Hoboken središče "openšparstva" in mesta, kjer so civilne svobodolupne nepoznane in kjer McFeelyji tirajo brezposelnost do skrajnega obupa, do iskanja svojih pravic z nožem.

Novi izgredi v Palestini; 19 ubitih

Jeruzalem, 18. apr. — Najmanj 19 oseb je bilo ubitih v krvavih izgredih med židi in Arabci v zadnjih dneh, v katere je poseglo angleško vojaštvo. Šestnajst arabskih teroristov je bilo ubitih v bitki z vojaštvom v Jeninu potem, ko so napadli iz zasede tri žide in jih ustrelili. Drugo poročilo pravi, da je bilo dvajset Arabcev ubitih.

Prizor v Barceloni po letalskem napadu, v katerem so fašisti vrgli več sto bomb, ki so ubile čez tisoč oseb in ranile 2000 drugih.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO EN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Marcelina na Zdravne drave (Ivan Chigov) in Kanada
\$2.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na Chigov
na Chigov \$2.50 na leto, \$1.25 na pol leta; na Chigov
\$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chigov):
and Canada \$2.00 per year, Chigov and Chigov \$2.50 per year,
foreign countries \$2.00 per year.

Članov obojavo po dogovoru. Rokopisi dopisov in senarodnih
glasov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (arhiv, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil poštuno.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vso, kar ima stiti s Nekom
PROSVETA
3667-68 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

139

Datum v oglehju na primer (March 31, 1938), poleg valove
izma na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla na-
rodina. Ponovite jo pravilno, da se vam list ne utavi.

Osebe ali principi?

Pred kratkim je bila zanimiva debata v ra-
dijskem omrežju med zastopnikoma unij CIO
in Ameriške delavske federacije glede vpraša-
nja, če so kakšne možnosti za sporazum in
združitev obeh unijskih odborov. Unije CIO je
zastopal Martin, predsednik unije avtomobil-
skih delavcev, federacijo pa Frey, predsednik
oddelka kpinarjev. Zastopstvo obeh je bilo
seveda formalno, ne s kakšnim pooblastilom.

Oba govornika sta dolžila vodstvo nasprot-
nega tabora za fiasko zadnjih mirovnih poga-
janj, toda iz mnogih indirektnih migljajev, ki
sta jih izustila oba govornika, se lahko izvaja,
da spor ne izvira toliko iz principov kolikor iz
osebnih predsodkov. Sklepati se bi dalo, da bi
se Bill Green dal prej pomiriti glede forme in-
dustrijskega unionizma, kakor pa bi se mogel
sprijazniti z diktatorinim značajem Johna
Lewisa. Voditelj ADF sovražno CIO iz razlo-
ga, ker sovražno Lewisa, nasprotno Lewis da-
nes sovraži ADF, ker so se mu glavni voditelji
federacije smrtno zamerili.

Neki poslušalec je med debato odprto vpra-
šal oba govornika, če ne mislita, da sporazum
ne pride prej, dokler se Green in Lewis ne
umakneta z vodstva. Martin je odgovoril, da
to je zadeva članstva obeh organizacij, dočim
je Frey — molčal.

Težko je dati definitivno pojasnilo na vse
te zapletenosti, ni pa težko pritrditi, da so ose-
bnosti v tem tragičnem konfliktu močan fak-
tor. Teoretična stran Martinovega odgovora
je pravilna in zelo enostavna, ni pa tako lahka
v praksi. Martin sam to dobro ve — saj mo-
ra storiti marsikaj proti svoji volji in svojemu
prepričanju, ko Lewis tako hoče. Green in
Lewis imata obilico pristašev, ki bi najraje še
danes strmoglavili voditelja — nasprotnega
tabora, za nobeno ceno pa ne svojega.

Razumeti je treba, da je John Lewis politič-
no in socialno-idejno prav takšen nazadnjak
kot je William Green ali Matthew Woll; niti
prvi, niti drugi, kakor tretji, nima nobenega
smisla za socialni preobrat. Lewis je bil do
Rooseveltove zmage zagrizen republikanski
"standpatter", kakor je Woll še danes, dočim
je Green že leta demokrat konservativne sorte.
Danes je Lewis "newdealer", odkar mu je
Roosevelt s svojo NRA pomogel, da so delavske
unije dobila oficijelno priznanje in da je
lahko brez ovir začel z organiziranjem in-
dustrijskih unij. V praksi je Lewis unionist iz
poklica ali profesije, ne iz principa. Ker je
ambiciozen do skrajnosti, si je izbral unioni-
zem za lestvo, po kateri koraka do svojega
osebnega blagostanja in slave, namesto da bi
si bil izbral banko, industrijski kapital ali golo
politično kariero.

Isto dela Green, dasi še ni pokazal kakšnih
posebnih ambicij. Resnica je, da ne bi delav-
stvo Amerike prav nič izgubilo, če bi Green in
Lewis odšla v pokoj in odvedla s seboj celo
vrsto unijskih birokratov a la Woll, Frey,
Hutchinson, Murray etc., ki so unionisti samo
iz poklica in brez naprednih socialnih idej. In
najbrže bo resnica tudi to, da miru in združi-
tve med ADF in CIO ne bo, dokler bosta Green
in Lewis s svojimi glavnimi trabanti vred vsak
na svojem krmilu!

Mučno vprašanje je: ali naj ameriško de-
lavstvo trpi razdor v svojih vrstah in zapravlja
čas, energijo in denar samo zaradi pol tucata
oseb? Ali naj traja dolg medbratski konflikt
samo zaradi voditeljev, ki se ne brigajo za de-
lavske socialne ideale in si domišljajo, da brez
njih ne bi bilo unijskega gibanja in bi ameriške
delavce vzel hudič?

Ta naguta manija je obsedla fašistične dik-
tatorje v Evropi in prav tako ta manija drži v
pešter komunističnega diktatorja Stalina —
in danes vidimo, kam je prišla Evropa zaradi
te manije.

David Dubinsky, voditelj velike unije obla-
čilnih delavcev, ki je do danes neskaljeno de-
monstriral svoje demokratične principe, je iz-
javil, da noben delavski vodja si ne sme lastiti
delavskega gibanja za svojo lastnino. Princip
volje večine mora veljati tudi v delavskih uni-
jah — in če je ta princip pogazen, so unije iz-
ročene na milost in nemilost diktatorjev.

Demokracija zahteva, da v vsakem slučaju
morajo principi stati nad osebami. Ali morejo
unije CIO in ADF to demonstrirati?

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Dopisi se mu dopadejo
Pueblo, Colo. — Komaj čakam
da dobim v roke Prosveto. Naj-
prvo pogledam in prečitam do-
pise, potem pa druge stvari. Ka-
ko znajo vse lepo. Molek pove
tako po pravici, da je kar za pri-
jeti. Tudi Barbič jih dobro vrti
in spodbuja k dobri stvari.
Sploh so vsi dopisniki dobri.

Večkrat sem si mislil, kako
to, da ni od tukaj nobenega gla-
su tako dolgo. No, oni dan pa
sem zgledal dopis našega pred-
sednika, ki je nekoliko počešče-
gal sosedu. Mislim sem si: zdaj
bo pa zagrmelo. Parkrat sem
že prijel za telefon, da bi bil
posvaril Franceta, da brez ma-
revali ni treba nikamor hoditi. K
areči pa se je razjasnilo, tako da
je zdaj na obeh straneh fletno.
Čast dam obema. Kritika člo-
veku res lahko vzame veselje,
toda véasih prav nič ne škodi.

Stvar se je iztekla nekako ta-
ko kot pri nas doma. Ko se je
moja sestra omislila na velik
grunt, je oče mislil, da mu ne bo
treba več delati. Vsak dan je
šel k maši, potem pa na lov. Ma-
ti ga je začela karati, da tako ne
more iti. Mar se mu ne smili
tratenje časa med tem, ko se o-
troci mučijo? Ako bomo šli vsi
v senco, bomo tudi kmalu vsi
prišli na sonce. To je poma-
galo. Oče je odložil puško v kot
in je zopet postal pridlen.

Zato pa, kakor sem že rekel
prej, je dobro enmalo podrezt.
Brez propagande ni nič. Ne bi
se oglašil, če bi bili dopisi slabi;
ko pa so vsi jedrnat, jih pa člo-
vek rad čita in tudi pove svoje
mnenje. Pozdrav vsem članom
SNPJ.

John Prijatelj, 21.

Tamburaška godba se mu dopade
Gravenhurst, Ontario. — Čud-
no se mi vidi, da nikdo ne poro-
ča v Prosveti o slovenskih in
hrvaških tamburaših, ki igrajo
zadnje tedne ob sobotah ob 3.
popoldne pod imenom Slavonic
Tamburitza Orchestra na pitta-
burški radiopostaji. Njih pro-
gram oddaja NBC. Tukajšnja
postaja CBL v Torontu ne pre-
jema tega programa, toda dobi
se ga lahko po "short wave" s
postaje WIXE v Bostonu.

Rojakom priporočam, da po-
slušajo dijaško godbo jugoslov-
anskih dijakov in se prepriča-
jo, kako lepo zazvonijo njihove
tamburice. Mi Slovani posebno v
Kanadi nimamo dosti prilike, da
bi slišali po radiu slovensko god-
bo. Dobro bi bilo, da bi se vsa-
kdo malo potrudil in pisal na po-
stajo, od katere jo čuje. To bi
omogočilo ohranitev in tudi po-
daljšanje tega programa s četrt
na pol ure. Ako vsakdo to stori,
potem smo sigurni, da bomo la-
hko še za naprej poslušali sloven-
ske melodije po radiu, mladi ar-
tisti pa nam bodo še bolj z vese-
ljem zaigrali. Pozdrav vsem čita-
teljem Prosvete širom Kanade in
Amerike

John Tekavec, 648.

Poročilo s konvencije CIO v
Colorado

Walsenburg, Colo. — Dne 7.
in 8. aprila se je v Denveru vr-
šila konvencija unij CIO, na ka-
teri je bila ustanovljena držav-
na organizacija CIO, 9. aprila pa
se je vršila konvencija državne
Delavske nestrankarske lige. O
tem bom nekoliko poročal, ne za-
to, da se sveti moje ime v Pro-
sveti, marveč zato, ker bi ne ime-
li kaj čitati, če bi nikdo nič ne
poročal. Je pa tudi dobro, da člo-
vek, ki ga kam pošljemo, poro-
ča, kaj je videl in kaj slišal. Bil
sem delegat na konvenciji De-
lavske nestrankarske lige in se
bodo te vrstice tikale največ te-
ga zborovanja.

Čitateljem je že znano, da je
William Green, predsednik A-
meriške delavske federacije, od-
vzel čarter Coloradski delavski
federaciji ter odstavil nekaj
njenih odbornikov. Med njimi
sta predsednik in tajnik-blaga-
nik 15. rudarskega distrikta in
par drugih, med temi tudi Mike
Livoda. Vsi tega so odstavi-
ljeni uradniki akicali konvenciji
vseh delavskih unij v Colora-
du na 7. in 8. aprila. Tega zho-
rovanja ne bom opisoval, rečem
le toliko, da so bili delegati so-
lidarni.

vzroka, da bi privedel fašizem v
Ameriko.

Torej, bratje in sestre, zmer-
ni socialisti smo za idejo mirne
revolucije. Vzemite evropske dr-
žave za vzgled. Bodimo zadovolj-
ni začasno s takim začetkom kot
ga je sugestiral predsednik Roo-
sevelt in organizirajmo se tako,
da pošljemo v državne zborni lju-
di, ki bodo izvajali delavski pro-
gram. CIO ali delavska ne-
strankarska liga bo prvi v zgo-
lovini poskusila srečo na svojo
piest. Ako se delavstvo in far-
marji odzovejo v zadostnem šte-
vilu, bo to dalo povod za usta-
novitev delavske stranke, kot so
boreli v New Yorku, Min-
nesoti, Wisconsinu in še v par
drugih državah. Na Pennsylvaniji
ima vse delavstvo Združeni-
nih držav uprte oči. Ako bomo
uspešni, bomo morda leta 1940
pripravljeni ustanoviti toliko za-
željeno delavsko stranko.

Naj omenim, da sem se ude-
ležil sestanka 35-letnice sociali-
stične stranke v okraju Alleghe-
ny, na katerem je bil glavni go-
vornik Charles Russell, ki piše
slanke za New Leader. Ob času
Mussolinijevega pohoda se je on
nahajal v Rimu. Russell je nave-
del vzroke za Mussolinijev po-
hod nad Rim, ko so se fašisti
polastili vlade. Rekel je, da se
je to zgodilo, ker je italijansko
delavstvo zdrazilo kapitaliste s
tem, ker se je naglo širila ideja
zadržnega gibanja od mesta do
mesta in ker je prišlo do okupa-
cije tovarn po delavstvu in do iz-
gona inženirjev iz tovarn, kar je
bila pomota.

Mož je rekel, da so njegovega
očeta hoteli obesiti šest let pred
odpravo telesne sužnosti na jugu
Amerike, ker je agitiral proti
sužnosti. Ta je končno morala
pasti. Govornik je rekel, da so-
cialiste danes zato ubijajo, ker
agitirajo za odpravo mezdne suž-
nosti. Ampak ako bomo agitirali
naprej proti njej, bo tudi mezd-
na sužnost morala pasti. Treba
je vztrajati. Kapitalizem je se-
daj na zelo šibkih nogah. Rus-
sell je rekel, da se je udeležil več
sestankov izvedencev, advoka-
tov, žurnalistov in fabrikantov,
ki so ukrepali, kako utrditi ali
podaljšati življenje sedanjemu
sistemu. Nekateri sugestirajo
vojno, med tem ko so ji drugi
nasprotni, ker vedo, da se vojna
lahko zaključi drugače kakor pa
računajo oni, ki so jo pričeli. Go-
vornik je rekel, da brez agita-
cije se delavstvo ne bo osvobo-
dilo in vsled tega moramo delati.
Geslo je: Naprej in ne nazaj!
Kolekta na shodu je znašala
\$368.

Dne 8. aprila sem se tudi ude-
ležil kampanjskega shoda "new-
dealskih" demokratov v Carne-
gie Halli, na katerem so govorili
kandidatje tako zvane delavske
lige demokratske stranke. Kan-
didatje te liste so: Thomas Ken-
nedy za governorja, Ralph H.
Smith za podgovernorja (on je
sodnik v Philadelphiji), phila-
delphijski župan Wilson za zvez-
nega senatorja, mrs. Edith B.
De Witt za državno tajnico. Go-
vorili so tudi senator Guffey in
njegov sestra ter Philip Mur-
ray. Shodu je predsedoval pred-
sednik demokratske stranke o-
krajja Allegheeny. P. Fagan pa je
prečital govor znanega sodnika
Mussmana, kateremu zdravnik
še ne pusti govoriti. Govorniki
so agitirali v prid svoje liste in
pobijali "regularno" listo demo-
kratske stranke, kateri načeluje-
ta multimilijonarski kontraktor
McClosky iz Philadelphije in se-
danji governor Earle. Shod je bil
zaključen z velikim zadovolj-
stvom.

Kaj hočemo torej sedaj, ako
bodo reakcionarni demokratje us-
tavili New deal? Ali naj svetue-
jemo delavcem, naj se povrnejo
nazaj v republikanski jarem in
krušno linijo, kar bi pomenilo ra-
buke, do katerih bi prišlo, ako
bi bil bivši predsednik Hoover
ponovno izvoljen, ali pa Landon
leta 1936 namesto Roosevelta?
Govorilo in pisalo se je, da je
bil Hoover za nasilno revolucijo,
med tem ko je Roosevelt za mir-
no. Po mojem mnenju je zadnja
prava, ker vodi skozi reforme v
socializem, med tem ko je bil
Hooverjev namen izzvati delav-
stvo do rabuk in s tem priti do

Kaj hočemo mi storiti? Poma-
gati ali kikatiti? Na plotu sedeti
se tudi ne izplača, to je "slekar-
stvo".

Anton Zornik, 87.

Zapustil bolnišnico

Oakmont, Pa. — Naznanjam
prijateljem in znancem v Ca-
nonsburgu in članom društva v
Veroni, ki so me obiskali v le-
pem številu v sanatoriju v Wood-
villu, Pa., da se zdaj zopet na-
hajam doma na Oakmontu.

Frank Sekine.

Čikaški dnevnik se podal uniji

Casnikarjem ne bo bra-
nil vstopa v unijo

Chicago. — Casnikarska unija
American Newspaper Guild je
zadnje dni izvajala večjo
zmago, ko je kapitulirala pred
njo mogočna Chicago Tribune,
največji kapitalistični list za-
padno od New Yorka. Izdaja ga
Robert McCormick.

Na intervencijo pokrajinske-
ga delavskega odbora je Mc-
Cormick oficijelno obvestil vse
časnikarje in druge uslužbence,
da imajo popolno svobodo in se
jim ni treba bati nobenih šikan
ali zapostavljanja s strani u-
prave, če se pridružijo časnikar-
skemu gildu ali kakšni drugi de-
lavski organizaciji.

Unija je tirala Chicago Tri-
bune pred delavski odbor pred
več meseci, ker je pričela s pri-
krito in odprto teroristično kam-
panjo odvracati časnikarje od
unije. Vsem je dala razumeti,
da je bolje, da se drže proč od
unije. Zdaj je izdajatelj "na
željo direktorja pokrajinskega
delavskega odbora" razobesil v
vseh departmeh posebno iz-
javo, v kateri pravi uslužben-
cem, da se lahko svobodno orga-
nizirajo.

Pri Hearstovih dveh listih,
Evening American in Herald-
Examiner, pa se bodo 20. aprila
vršile volitve za uslužbence v
upravniskem, cirkulacijskem in
drugih departmeh. Pri teh
volitvah pod vodstvom delavske-
ga odbora se bodo uslužben-
ci lahko izrekli za ali proti ča-
snikarski uniji. Za časnikarje je
Hearst že podpisal pogodbo pri
obeh listih, za ostale uslužben-
ce pa je pristal na volitve.

Casnikarska unija je sigurna
zmage, ker že spada večina
Hearstovih uslužbencev v unijo.
Boj je zdaj med to in vozniško
unijo, ki hoče s terorjem prisli-
liti uslužbence v cirkulacijskem
departmentu v svojo sredo. Pri
tem ji pomaga Čikaška izdaja-
teljska zveza, ker želi oslabil
časnikarsko industrijsko unijo.

Pri "liberalnem" Chicago
Timesu pa je časnikarska unija
zopet naletela na težkočo, ker je
uprava lista zopet pričela z di-
kriminacijsko politiko proti or-
ganiziranim časnikarjem ter
jih pričela trebiti. Omejila je
tudi počitnice. Temu so ča-
snikarji pri tem listu sami krivi,
ker so se nedavno izrekli z
manjnego večino za zaključek
kolektivnih pogajanj brez kakšne-
ga rezultata, ko se je uprava
branila pristati na unijske za-
hteve in sklenitev pogodbe. S to
taktiko je uprava lani razbila
časnikarsko unijo pri Timesu,
toda je bila pozneje zopet reor-
ganizirana. Unija je tudi ta
list tirala pred delavski odbor
radi kršitve Wagnerjevega za-
kona.

Kaj hočemo mi storiti? Poma-
gati ali kikatiti? Na plotu sedeti
se tudi ne izplača, to je "slekar-
stvo".

Anton Zornik, 87.

Zapustil bolnišnico

Oakmont, Pa. — Naznanjam
prijateljem in znancem v Ca-
nonsburgu in članom društva v
Veroni, ki so me obiskali v le-
pem številu v sanatoriju v Wood-
villu, Pa., da se zdaj zopet na-
hajam doma na Oakmontu.

Frank Sekine.

Čikaški dnevnik se podal uniji

Casnikarjem ne bo bra-
nil vstopa v unijo

Chicago. — Casnikarska unija
American Newspaper Guild je
zadnje dni izvajala večjo
zmago, ko je kapitulirala pred
njo mogočna Chicago Tribune,
največji kapitalistični list za-
padno od New Yorka. Izdaja ga
Robert McCormick.

Na intervencijo pokrajinske-
ga delavskega odbora je Mc-
Cormick oficijelno obvestil vse
časnikarje in druge uslužbence,
da imajo popolno svobodo in se
jim ni treba bati nobenih šikan
ali zapostavljanja s strani u-
prave, če se pridružijo časnikar-
skemu gildu ali kakšni drugi de-
lavski organizaciji.

Unija je tirala Chicago Tri-
bune pred delavski odbor pred
več meseci, ker je pričela s pri-
krito in odprto teroristično kam-
panjo odvracati časnikarje od
unije. Vsem je dala razumeti,
da je bolje, da se drže proč od
unije. Zdaj je izdajatelj "na
željo direktorja pokrajinskega
delavskega odbora" razobesil v
vseh departmeh posebno iz-
javo, v kateri pravi uslužben-
cem, da se lahko svobodno orga-
nizirajo.

Pri Hearstovih dveh listih,
Evening American in Herald-
Examiner, pa se bodo 20. aprila
vršile volitve za uslužbence v
upravniskem, cirkulacijskem in
drugih departmeh. Pri teh
volitvah pod vodstvom delavske-
ga odbora se bodo uslužben-
ci lahko izrekli za ali proti ča-
snikarski uniji. Za časnikarje je
Hearst že podpisal pogodbo pri
obeh listih, za ostale uslužben-
ce pa je pristal na volitve.

Casnikarska unija je sigurna
zmage, ker že spada večina
Hearstovih uslužbencev v unijo.
Boj je zdaj med to in vozniško
unijo, ki hoče s terorjem prisli-
liti uslužbence v cirkulacijskem
departmentu v svojo sredo. Pri
tem ji pomaga Čikaška izdaja-
teljska zveza, ker želi oslabil
časnikarsko industrijsko unijo.

Pri "liberalnem" Chicago
Timesu pa je časnikarska unija
zopet naletela na težkočo, ker je
uprava lista zopet pričela z di-
kriminacijsko politiko proti or-
ganiziranim časnikarjem ter
jih pričela trebiti. Omejila je
tudi počitnice. Temu so ča-
snikarji pri tem listu sami krivi,
ker so se nedavno izrekli z
manjnego večino za zaključek
kolektivnih pogajanj brez kakšne-
ga rezultata, ko se je uprava
branila pristati na unijske za-
hteve in sklenitev pogodbe. S to
taktiko je uprava lani razbila
časnikarsko unijo pri Timesu,
toda je bila pozneje zopet reor-
ganizirana. Unija je tudi ta
list tirala pred delavski odbor
radi kršitve Wagnerjevega za-
kona.

Kaj hočemo mi storiti? Poma-
gati ali kikatiti? Na plotu sedeti
se tudi ne izplača, to je "slekar-
stvo".

Anton Zornik, 87.

Zapustil bolnišnico

Oakmont, Pa. — Naznanjam
prijateljem in znancem v Ca-
nonsburgu in članom društva v
Veroni, ki so me obiskali v le-
pem številu v sanatoriju v Wood-
villu, Pa., da se zdaj zopet na-
hajam doma na Oakmontu.

Frank Sekine.

Čikaški dnevnik se podal uniji

Casnikarjem ne bo bra-
nil vstopa v unijo

Chicago. — Casnikarska unija
American Newspaper Guild je
zadnje dni izvajala večjo
zmago, ko je kapitulirala pred
njo mogočna Chicago Tribune,
največji kapitalistični list za-
padno od New Yorka. Izdaja ga
Robert McCormick.

Na intervencijo pokrajinske-
ga delavskega odbora je Mc-
Cormick oficijelno obvestil vse
časnikarje in druge uslužbence,
da imajo popolno svobodo in se
jim ni treba bati nobenih šikan
ali zapostavljanja s strani u-
prave, če se pridružijo časnikar-
skemu gildu ali kakšni drugi de-
lavski organizaciji.

Unija je tirala Chicago Tri-
bune pred delavski odbor pred
več meseci, ker je pričela s pri-
krito in odprto teroristično kam-
panjo odvracati časnikarje od
unije. Vsem je dala razumeti,
da je bolje, da se drže proč od
unije. Zdaj je izdajatelj "na
željo direktorja pokrajinskega
delavskega odbora" razobesil v
vseh departmeh posebno iz-
javo, v kateri pravi uslužben-
cem, da se lahko svobodno orga-
nizirajo.

Pri Hearstovih dveh listih,
Evening American in Herald-
Examiner, pa se bodo 20. aprila
vršile volitve za uslužbence v
upravniskem, cirkulacijskem in
drugih departmeh. Pri teh
volitvah pod vodstvom delavske-
ga odbora se bodo uslužben-
ci lahko izrekli za ali proti ča-
snikarski uniji. Za časnikarje je
Hearst že podpisal pogodbo pri
obeh listih, za ostale uslužben-
ce pa je pristal na volitve.

Casnikarska unija je sigurna
zmage, ker že spada večina
Hearstovih uslužbencev v unijo.
Boj je zdaj med to in vozniško
unijo, ki hoče s terorjem prisli-
liti uslužbence v cirkulacijskem
departmentu v svojo sredo. Pri
tem ji pomaga Čikaška izdaja-
teljska zveza, ker želi oslabil
časnikarsko industrijsko unijo.

Pri "liberalnem" Chicago
Timesu pa je časnikarska unija
zopet naletela na težkočo, ker je
uprava lista zopet pričela z di-
kriminacijsko politiko proti or-
ganiziranim časnikarjem ter
jih pričela trebiti. Omejila je
tudi počitnice. Temu so ča-
snikarji pri tem listu sami krivi,
ker so se nedavno izrekli z
manjnego večino za zaključek
kolektivnih pogajanj brez kakšne-
ga rezultata, ko se je uprava
branila pristati na unijske za-
hteve in sklenitev pogodbe. S to
taktiko je uprava lani razbila
časnikarsko unijo pri Timesu,
toda je bila pozneje zopet reor-
ganizirana. Unija je tudi ta
list tirala pred delavski odbor
radi kršitve Wagnerjevega za-
kona.

Kaj hočemo mi storiti? Poma-
gati ali kikatiti? Na plotu sedeti
se tudi ne izplača, to je "slekar-
stvo".

Anton Zornik, 87.

Zapustil bolnišnico

Oakmont, Pa. — Naznanjam
prijateljem in znancem v Ca-
nonsburgu in članom društva v
Veroni, ki so me obiskali v le-
pem številu v sanatoriju v Wood-
villu, Pa., da se zdaj zopet na-
hajam doma na Oakmontu.

Frank Sekine.

Čikaški dnevnik se podal uniji

Casnikarjem ne bo bra-
nil vstopa v unijo

Chicago. — Casnikarska unija
American Newspaper Guild je
zadnje dni izvajala večjo
zmago, ko je kapitulirala pred
njo mogočna Chicago Tribune,
največji kapitalistični list za-
padno od New Yorka. Izdaja ga
Robert McCormick.

Na intervencijo pokrajinske-
ga delavskega odbora je Mc-
Cormick oficijelno obvestil vse
časnikarje in druge uslužbence,
da imajo popolno svobodo in se
jim ni treba bati nobenih šikan
ali zapostavljanja s strani u-
prave, če se pridružijo časnikar-
skemu gildu ali kakšni drugi de-
lavski organizaciji.

Unija je tirala Chicago Tri-
bune pred delavski odbor pred
več meseci, ker je pričela s pri-
krito in odprto teroristično kam-
panjo odvracati časnikarje od
unije. Vsem je dala razumeti,
da je bolje, da se drže proč od
unije. Zdaj je izdajatelj "na
željo direktorja pokrajinskega
delavskega odbora" razobesil v
vseh departmeh posebno iz-
javo, v kateri pravi uslužben-
cem, da se lahko svobodno orga-
nizirajo.

Pri Hearstovih dveh listih,
Evening American in Herald-
Examiner, pa se bodo 20. aprila
vršile volitve za uslužbence v
upravniskem, cirkulacijskem in
drugih departmeh. Pri teh
volitvah pod vodstvom delavske-
ga odbora se bodo uslužben-
ci lahko izrekli za ali proti ča-
snikarski uniji. Za časnikarje je
Hearst že podpisal pogodbo pri
obeh listih, za ostale uslužben-
ce pa je pristal na volitve.

Casnikarska unija je sigurna
zmage, ker že spada večina
Hearstovih uslužbencev v unijo.
Boj je zdaj med to in vozniško
unijo, ki hoče s terorjem prisli-
liti uslužbence v cirkulacijskem
departmentu v svojo sredo. Pri
tem ji pomaga Čikaška izdaja-
teljska zveza, ker želi oslabil
časnikarsko industrijsko unijo.

Pri "liberalnem" Chicago
Timesu pa je časnikarska unija
zopet naletela na težkočo, ker je
uprava lista zopet pričela z di-
kriminacijsko politiko proti or-
ganiz

Vesti s Primorskega

Istrski premogovniki
Tudi istrski premogovniki so zadnjih letih pod kontrolo komisarijata za vojno industrijo. Nedavno se je v novi rudarski naselbini Raša vršilo veliko zborovanje rudarjev, na katerem je poleg drugih govoril o razvoju italijanskih premogovnikov direktor istrskih premogovnikov inž. dr. Batini. Uvodoma je ugotovil, da so v Italiji še 1935 porabili 13 milijonov ton raznih vrst premoga in 2,5 milijona ton bencina, mineralnih olj, petroleja in derivatov, tako da je odpadlo od teh goriv po 25 kg na prebivalca. Takrat se na Mussolinijevo pobudo ustanovila od države subvencionirana SACI (delniška družba italijanskih premogovnikov). Še l. 1935 je bila Italija prisiljena uvoziti iz tujine za približno milijardo lir tujega premoga in tega goriva.

Od takrat dalje so se tudi razkopavanja tal zelo pomnožila in kopanja je bilo samo v Istri, kjer je bilo štiri stotine jaskov in ovor tako v bližini Pirana, pri obali nad Hrpeljami in v Pločju. Zlasti v piranski okolici v Plominščini so našli naleteli na dve skladišča premoga, ki jih seveda tudi že eksploatirajo. Še l. 1934 je našla produkcija istrskih premogovnikov 289.000 ton, l. 1936 pa se je zelo dvignila, tako da so ga izkopali v januarju, 1. in 2. maja 63, v avgustu 73, v oktobru 1937 pa celo 100.000 ton. Še l. 1934 je bilo v Istrski rudarski družbi zapošlenih 1237, v preteklem mesecu pa že 6.700.

V okviru tega zborovanja so razdelili tudi 24 nagrad po 100 delavcem, ki so jih ocenili za najbolj pridne. Med njimi sta tretjini istrskih Hrvatov.

Zleti v Ljubljano. Goriški tujoprometni urad priredi za Gorenjce, pa tudi za interese iz sedanjih krajev tri velike izlete v Ljubljano in na Gorenjsko. Vsi do potov ali kolektivnimi potmi. Prva skupina se odide iz Gorice na veliko soboto avtobusi preko Postojne v Ljubljano, kjer ostane do velikega ponedeljka, ko se prevečer po isti poti vrne nazaj. Druga skupina se odpravi na pot veliko soboto preko Podbrda v Ljubljano, od koder se 20. aprila odpravi nazaj. Končno organizirajo poseben izlet avtomobilistov in motociklistov, ki v soboto pred velikonočjo v dolinskih urah odpravi preko Postojne v Ljubljano. V nedeljo odprejo na Bled in se še zvečer vrnejo nazaj v Gorico.

Velika v Matuljih. Velika Matulje pri Reki, ki sega daleč od morja navzdol reškega v ceste vse do Velikega ruda, bo v kratkem najela pri katerih reških denarnih zavojah nekaj posojil v skupnem znesku dobrih 2,5 milijona lir. Vamilijskim posojilom reškega posojilnice nameravajo zgraditi vodovod za Matulje in vse bližnje vasi. Polmilijonsko posojilo bodo rabili za novo šolsko zgradbo v Matuljih. Nadalje nameravajo zgraditi dve krajši cesti do pokopališč v Brezi in Velikem Brgradu ter dovršiti nekatera druga manjša javna dela.

Še eno vodovod. Zadnje časa se gradnja senožetnega vodovoda zaradi pomanjkanja sredstev opustili. Omrežje vodovoda, katerega so vodo zajeli iz studen v zapadnem podnožju Matulje, nameravajo razširiti v vse vasi velike senožetne obale. Te dni so se dela spet obla. Pri Smoljevem polagajo vodne cevi in grade velik vodovar. Pri delih je trenutno zaposlenih 45 delavcev.

Reki se je pri delu smrtno srečal 25-letni delavec Ivan R. V tovarno "Conceps" pripeljal pred dnevi voz debelih ploč. Ko so hlode spravili z voza in baš odpeli verige, katerim so bili speti nanj, se velik hloed zvalil na Mavara. Mu zdrbil prani koš ter mu hribenico. Nesrečnemu delavcu so delavci v naglici pomagali, toda zaman. Že ure po nesreči je umrl.

Maturna nesreča. Dne 11. aprila je v Vipavi hudo ponesrečil star Ivan Sedevec. Pri

delu je padel tako nesrečno, da si je prebil lobanjo. Spočetka se ljudje resnosti njegovega stanja niso niti zavedli. Šele ko se mu je v ponedeljek do skrajnosti poslabšalo, so ga prepeljali v goriško bolnišnico, kjer pa je dva dni na to podlegel poškodbam.

Požar. V Ustju pri Ajdovščini je pred dnevi nastal požar v hiši kmečkega posestnika Antona Klemžeta, ki jo ima v najemu vdova Ana Petričeva. Požar je na nepojasnen način nastal v kuhinji in uničil vse pohištvo. Tudi hiša sama je bila po požaru tako poškodovana, da sedaj ni mogoče prebivati v njej. Požar so vaščani pogasili z velikimi napori. Škode je za kakšnih 10.000 lir.

Gozdni požari

Po tržaškem Krasu in po Istri je nastala v poslednjih dveh mesecih velika suša. Pred leti je posebno v Istri povzročila posevkom prav veliko škodo. Letos pa so se po vsej deželi od Fajtjega hriba in Trstelja do Javorov in Snežnika na vzhodu in Slavniku in Čičariji na jugu zelo namnožili gozdni požari. Po tržaškem Krasu se je vrnilo v marcu preko 25 manjših požarov, ki sicer niso napravili večje gmočne škode, a so zato dali ljudem dovolj opravka in jim prizadejali mnogo skrbi.

Toliko večji pa so bili požari, ki so nastali prve dni aprila na Sv. Ahacu, okoli Mašuna in Koritnice ter pod Snežnikom v bližini in daljnji okolici Ilirske Bistrice. Na Sv. Ahacu je trajal tri dni. Bistriški gasilci pod vodstvom Ličana, pa tudi oddelki vojaštva iz Bistrice in Košane so imeli mnogo truda, da so ga končno omejili in pogasili. Nekaj manjših požarov se je pojavilo naslednje dni. (Njihovih vzrokov zlepa ni bilo mogoče dognati, čeprav so si gozdni milicniki prizadevali izslediti krivce. Očitno so neprevidneži tu ali tam odvrtili cigaretno ogorko v suho travo, ki se je vnela in se je potem ogenj razširil na ves gozd v okolici. Zgorelo je zlasti mnogo mladega gozda. Škoda gre v stotisoče.

Pokrajinske oblasti v Trstu so izdale že celo vrsto navodil in ukrepov, da bi se požari kolikor mogoče preprečili ali pa vsaj omejili. Doslej pa te odredbe niso mnogo pomagale.

Zadnja pot priljubljenega goriškega delavca

Po treh mesecih rešen trpljenja v hudi in mučni bolezni je l. aprila preminul Stefan Gomišek, doma iz St. Petra pri Gorici. Pokojnik, ki je bil star šele 34 let, je bil zaposlen kot mizar v Herskoviczevi tovarni pohištva v Gorici. Bil je na glasu izvrstnega strokovnega delavca in nad vse priljubljen med množico svojih znancev in prijateljev, na žalost pa ga je napadla bolezen in uničila njegovo mnogo obetajočo življenje.

K pogrebu, ki se je vršil iz njegovega rodnega kraja v Vertojbo, se je zbrala množica pogrebcev in je ves pogreb pričel o nenavadni priljubljenosti blagega pokojnika. Krsta je bila vsa v vencih, iz tovarne so prišli vsi njegovi tovariši in tovarišice, nad 150 po številu, zastopniki de-

lodajalca in tovarniške uprave, ki je takisto poslala krasen venec, nadalje poleg številnega rodstva tudi mnogi prijatelji in znanci iz Solkana, Mirna, Stan-dreža, Dornberga, Prvačine in od drugod. Delavska godba iz Gorice je vso pot igrala žalostinke, ob odprtem grobu pa so zbrani domači fantje zapeli slovensko žalostinko. To veliko sočustvo-vanje je bila edina tolažba pokoj-nikovi neutolažljivi materi, ženi in vsem njegovim najbližjim.

Vesti iz Jugoslavije

Uboj v pijanosti. — Po vino-rodnih krajih imajo zdaj polne roke dela: treba je okopati vi-nograde. Tako tudi v Halozah: kopljejo v vinogradih in obre-zujejo trte. Seveda odpro pri tem spet zidance in delavci si privoščijo pijačo po trdem de-lu. V ptujski bolnišnici je te dni umrl 26 letni viničarski delavec Ivan Kolenc iz Haloz. Pri posestniku Solinu v Gradšah je delal prejšnji dan, po končanem delu pa so delavci pili v zidanci in se napili do besne pijanosti. Stepli so se in nekdo je udaril Kolenca z motiko po glavi, da je takoj obležal nezavesten. Prepeljali so ga v ptujsko bolnišni-co, kjer je že naslednji dan pod-legel poškodbam. Zločinca je po-begnili in ga iščejo orožniki.

Samomor. — Na Dolenjski ce-sti v Ljubljani je bil v gostilni Usenik zaposlen 35 letni dela-vec Albin Privšek, ki se je po-prejeval preživljanje z raznašanjem časopisov. Pred leti se je oženil, a žena mu je pred meseci po-begnila. To ga je najbrže pognalo v obup, da je izvršil 28. mar-ca samomor. Ko je zjutraj stopi-la gospodinja v njegovo sobo, da mu naroči, kaj ima opraviti, ga je našla na postelji mrtvega, na nočni omarici pa je stala ste-kljenica, iz katere je smrdele o-bilne vonjave. Usenikova je obve-sti-la o dogodku policijo, ki je dala truplo prepeljati v mrtvašnico.

Tudi Bevardi priznal — Segs izpuščen. — Mariborsko sodiš-če bo v kratkem zaključilo prei-skavo o roparskem umoru tehni-ka Dolničarja in njegove prija-teljice pri Sv. Bolfenku nad Ma-riborom. Od vseh aretirancev so ostali do zadnjega kot osumljen-ci v zaporu le trije: Sajtegel, Bevardi in Segs. V zaporu pa je tudi Bevardijeva mati, ki jo bo sodišče obtožilo, da je vedela za zločin, pa tega ni prijavila so-dišču. Bevardi je zločin do zad-njega taji in obremenjeval Sajte-gla in Blaža Segs. Ko pa mu je sodnik zdaj povedal, da je tudi njegova mati v zaporu, je potrj priznal zločin in ga opi-sal tako, kakor Sajtegel: da sta ga izvršila brez Segove pomoči. Zaradi tega je sodišče Blaža Segs izpustilo. Razprava bo v ne-kaj dneh.

Nož v trehuh. — V neki trbo-veljski gostilni so kvartali in se nazadnje spili. Alojzij Pesek je zahteval od soigralca Zorka, naj mu plača zaigrane 4 din, Zorko pa mu je zasadi nož v tre-huh in mu ga nevarno razparal. Peska so odpeljali v rudniško bolnišnico, kjer je bil takoj ope-riran. Če ne nastopi komplikacij, bo okreval.

Naročite Mladinski list, naj-boljši mesečnik za slovensko mla-dino!

Liga zahteva spre-jetje načrta mezd

Oliver pravi, da je že dovolj zavlačevanja

Washington. — (FP) — De-lavska nestrarska liga je zopet pričela pritiskati na kon-gres z zahtevo, naj sprejme o-snutek minimalne plače in ma-kimalnega delovnika. Njen ravnatelj Ely L. Oliver je radi zavlačevanja prijel kongresnico Mary T. Norton, načelnico od-seka za delo, ki ima v področju ta osnutek.

Oliver pravi v pismu Norto-novi, "da ničesar več ne opravi-čuje nadaljnega zavlačevanja." On zahteva, da odsek takoj pred-loži zbornici svoj osnutek, "ki na splošno odgovarja obstoječi situaciji," dasi ni perfekten. Od-sekov osnutek določa komisijo petih članov, ki bi upravljal zakon in določala maksimalni delovnik za posamezne indus-trije. Maksimalni delovnik bi bil dolg 40 do 48 ur, kar bi bilo od-visno od industrije in od sezone.

"Ameriško delavstvo nujno potrebuje reguliranje plač in delovnih ur," pravi Oliver kon-gresnici. "Pozornost vsega de-lavstva dežele je obrnjena na vaš odsek. Ničesar več ne o-pravičuje nadaljnega zavlače-vanja."

Relifni program organizacij CIO

Problem brezposelnosti je treba rešiti, pravi Lewis

Washington, D. C. — (FP) — Konferenca predsednikov 39 unij Odbora za industrijsko organizacijo je bila zaključena, ko je bil soglasno sprejet pred-log glede sklicanja konvencije. Konferenca je formirala tudi relifni program, ki bo predlo-žen kongresu v odobritev z za-htevo, da dovoli najmanj tri milijarde dolarjev za gradnjo javnih del, pri katerih naj bodo upošleni delavci, ki ne morejo dobiti zaslужka v privatnih in-dustrijah.

John L. Lewis, načelnik CIO, je v svojem govoru dejal, da je brezposelnost najbolj resen pro-blem, ki še vedno čaka rešitve. Treba je najti pravo zdravilo, kajti same želje ne zadostujejo. Te mora nadomestiti akcija.

Konferenca je imenovala več odsekov. Za načelnika stano-vanjskega odseka je bil imeno-van David Dubinsky, predsed-nik oblačilne unije International Ladies Garment Workers; za načelnika legislativnega odseka Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Work-ers; socialne zaščite Chas. P. Howard, predsednik tiskarske unije, in brezposelnostnega James Carey, predsednik unije električarjev.

Poleg teh odsekov so bili iz-brani drugi odbori, v katerih so Homer Martin, predsednik av-tne unije; Philip Murray, na-

Prizor iz policijskega napada na stavkarje pred tovarno Federal Screw Works v Detroitu, Mich.

čelnik organizatoričnega odbora jeklarske unije; Lee Pressman, pravni svetovalec CIO, in Mi-chael Quill, predsednik unije transportnih delavcev.

Sprejetih je bilo več resolu-cij glede delavske zakonodaje, kolektivnega pogajanja dela-vec, ki so upošleni v tovarnah, katere dobivajo vladna naroči-la, in ustanovitve industrijskega sveta unij CIO v New Yorku. Konferenca je obljubila, da bo do unije CIO podpirale bratov-skične železničarje v borbi proti meznim redukcijam in Zvezo arhitektov, inženirjev, kemikov in tehnikov, ki vodi organizato-rično kampanjo med tehnik pri velikih korporacijah.

Policijsko sodišče obsodilo pikete

Washington. — Kot posledica piketiranja nemškega poslanštva v dneh Hitlerjeve invazije Avstrije, je tukajšnje policijsko sodišče kaznovalo 8 izmed 32 aretiranih piketov z globo ali zaporom, ako ne plačajo kazni. Dva, ki nista hotela priznati krivde, sta dobila po 30 dni ječe ali pa morata plačati po \$50 kazni. V junju zadevi bo Ame-riška unija za civilne svobodščil-ne vzela priziv na vrhovno so-dišče, ker hoče preiskusiti ustav-nost novega zakona, s katerim je kongres prepovedal piketira-nje tujih poslaništev v Washing-tonu.

Tedenski odmevi

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Sele ko so odslužili svojo "u-dinjalsko" dobo pet, šest ali še več let, so postali svobodni, to je, da so lahko premenjali go-spodarja, pričeli a poklicem ali obrtjo, ali pa so se podali proti brezposelnemu frontirju, kjer so dobili zemlje za male cente ali pa tudi zastoj kolikor so je hoteli.

Kjer so že bili, so gradili in ustvarjali novo bogastvo dežele, gradili mesta, trgovino, indus-trije in spremenjali gozdove in pušave v plodovita polja in travnike. Bolj podjetni in spo-sobni, bolj brezvestni in drzni so se povzpeli gospodarsko in politično na vrh mlade in svojevrstne ameriške civilizaci-je, se pehali za bogastvom in svobodo. Razvili so demokracijo gospodarjev, ki človeku z go-limi rokami ni dajala nobenih političnih in civilnih pravic sko-zi vso kolonialno dobo in tudi še več desetletij po ustanovitvi Združenih držav. Te pravice so dale pri domačih drevesih, kakor znano, možnost izračunati njho-vo starost.

Deset najvažnejših let

— V katerih letih doživi člo-vek največ dogodkov?
— Pri ženskah je to deset let med 28. in 30. letom njihove starosti.

"Saj me vendar poznaš . . ."
"Prav zato!"

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Kako raste drevo

Bolj nego kdaj prej si umno gozdarstvo prizadeva, da bi ohrani-lo žive, pomnožile in povečalo koristne vrednosti, ki tičijo v gozdovih. Najvažnejši proizvod gozda je seveda les drevesnih de-bel, pri čemer ne smemo pozabi-ti, da dajejo tudi grmi to siro-vino. Dajejo pa v glavnem drva za kurjavo, med tem ko dajejo drevesna debla tvorivo za stote-re obrti. Preden pa se les drev-esnih debel spremeni v delovno tvar, je treba čakati dlje nego eno povprečno človeško življenje in med tem je skrbil z negovan-jem gozda dovolj.

Prva svoja leta stremijo drev-esva za tem, da bi se dvignila v višave do svetlobe. Deblo je mehko in neoporno, njegov trdi les se šele tvori. V ospredju sto-je žile, ki oskrbujejo obtok so-kov. Zato je debelce do svojega osredja, do mozgovine sestavlje-no iz živih stanic. Med skorjo in notranjostjo leži plast, ki poka-že pomlad s svojo sočnostjo, da se je drevo po zimskem mirova-nju prebudilo v novo življenje. Stene teh stanic postajajo pola-goma trše in debelejšje. Na vna-rnji strani se spreminjajo v sta-nice skorje, na notranji strani se širijo, ločilne stene med nji-mi delno izginejo in stanice po-stajajo prave žilne cevi. Med te cevi se vrinjajo dolge vlaknate stanice, ki si gradijo lesno snov v svoje stene in določajo s tem rast v debelino. Ko se tako spre-mene, nimajo v sebi nobene pro-toplazme več, postale so mrtva stvar, ki pa ohranijo vodo. Sta-nice sočnega plašča imajo svoje življenje, pa ne tako, da bi delo-vale neodvisno druga od druge. Najtanjše nitke živi (protoplaz-me) jih medsebojno vežejo, ta-ko da morajo sodelovati v ureje-nem učinkovanju druga na dru-go.

Človek bi tu domneval čutilni organ rastline, ki obvladuje njene življenjske izraze. Stanice so zelo občutljive za naj-različnejše vplive in dražilja, ki zadevajo rastlino in odgo-varjajo na te dražilja smotre-no. Ob vsakoletnem bližanju je-seni se debelni plašč, ki ga da-jejo rastne stanice, spreminja v čedalje trdnjše tkivo. Na pre-rezu debela je nove plasti običaj-no zelo lahko spoznati, in sicer v podobi letnih krogov, ki izda-jejo poučenemu človeku spre-menljive življenjske pogoje drev-es-a, suše, pojav padavin, obilico in pomanjkanje hrane, pritisk vetrov in tekmovalnje z enakimi sosedmi. Število teh krogov nam daje pri domačih drevesih, kakor znano, možnost izračunati njho-vo starost.

Odmrle stanice, ki so postale vodovodne cevi drevesa, imajo po zaslugi svoje kemične seste-ve izredno trajnost in v zvezi s trajnostjo lesnih vlaknatih sta-nic dobimo dragoceno tvorivo za vsakovrstna dela. Te stanice pa imajo za drevo še poseben pomen. Ko dovaja korenina drev-esu vodo iz tal, se v njegovem žilju nabere znatna zaloga te vo-de. Nekatere drevesne vrste so svoje deblo izobličile celo tako, da morejo z velikimi količinami vode, ki si jo hranijo v njih, prebiti tudi dolge dobe suše. Iz tega bi sklepali, da obseg drev-esnih debel ni vedno enak, ne glede na normalno rast v debe-lino. In v resnici je mogoče z-

umnimi merilnimi pripravami dokazati, da je deblo večini bolj, včasih manj debelo, čeprav so raz-like seveda majhne. Iz avtomatičnih meritev je mogoče spo-znati vplive, ki jih imajo veter, dež, sonce, dan in noč itd. na debelost drevesa. Ta debelost se spreminja celo v teku enega dne.

Ko se rastline pomladi spet prebude, se začne kmalu potem, ko dobijo liste, rast v debelost. Drevesa prične rasti v to smer spočetka ob koncih vej, na po-sledinih mestih debela, ki morajo po-stati še posebno debela (ob izho-diščih vej), in večinoma tudi ob vznožju debel, tam kjer stopa vo-da iz korenin v deblo. Tu se iz-obličijo neredko posebne opore in rebra, ki predstavljajo narav-nost vdolbine. Najdemo jih po-gostoma pri belih gabrih. Na njih raste običajno bohotno mah. Ker se pojavljajo v mehkih, vlažnih tleh najbolj, bi jim pri-sodili še poseben pomen za trd-no zasidranje drevesa v tla. To je potrebno. Pomislimo samo, kolikšnim silam se morajo drev-esva postavljati po robu v vetru in viharju, ki pritiskata proti listnatim krošnjam. Korenine, ki sega globoko v tla in na širo-ko, predstavlja žilave natezne vr-vi, toda deblo mora biti kot no-lec krošnje še posebno trdno pro-ti upognitvi. Tehnik, ki bi hotel zgraditi visok jambor, si bo iz-bral najrajši stebrasto obliko in jo bo spodaj še ojačil. Isto dela tudi drevo.

Ko se je začelo debelenja v najmlajših pogankih, potuje ob vejah in debli polagoma navzdol od začetka korenine, ki se sam med prvimi mesti v drevesu ode-beli. Če se drevo v vitkem stebru navzgor oži, se mora ožiti tudi prostor dovodnih cevi, ki ležijo posebno v najmlajših letnih kro-gih, katerih obseg proti vrhu nazaduje. Da bi ostajal preoz dovodnih tirov povsod enak, se letni krogi v zgornjih delih de-bela izoblikujejo bolj na široko. Tako nastopa neko ravnotežje med dvema življenjskima pogo-jema.

Kje je vzrok, da deblo nima vej, ali pa le malo? Saj si v svo-ji mladosti drevo ustvari mnogo vej in vejic. Kje ostajajo te po-zneje? Kakor znano ima mlada rast stremljenje po gostejši skupnosti. S tem se drevesca medsebojno tako senčijo, da mo-rajajo spodnje veje zavoljo nedo-stajanja svetlobe redno okrnje-vati in odmirati. Male rane v de-blu iz katerih so rastle te veje, izginejo brez sledu, celo v no-tranjosti debela skoraj ni znan-menj po njih. Tako raste deblo proti svetlobi s tem, da se samo čisti nepotrebnega vejevja.

(Po razpravi dr. O. Richter-ja—kk)

SLOVENSKA NARODNA POD-PORNA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za spogin-gando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih pod-pornih organizacij. Vanka or-ganizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Ali ste naročili naš domo-vnik "Prosveto"? Podpišite svoj list!

Demonstracije mehiških delavcev v glavnem mestu, ki so se vršile, ko je predsednik Cardenas naznanil zasego lastnine ameriških in angleških oljnih kompanij.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opuslom — Poslovni Vladimir Lenčič

Ivan se je spustil na stol, kakor da je nekaj pomislil. Hudobno se je nasmehnil.

"Vse to govoriš še vedno o tem, kar je bilo takrat? O tistem kakor ondan?"

"Saj ste tudi tistokrat stali pred menoj in vse razumeli; tako razumete tudi zdaj."

"Razumem samo to, da si blazen."

"Da se človek ne naveliča! Iz oči v oči sediva, kaj bi vodila drug drugega za nos in igrala komedijo? Ali hočete še vedno vse name zvaliti, meni v obraz? Vi ste ga ubili, vi ste tudi glavni morilec, a jaz sem bil samo vaš pomagač, vaš zvesti sluga Ličarda, in sem izvršil to stvar po vaši besedi."

"Izvršil? Ali si ga mar ti ubil?" je otrpnil Ivan.

Bilo mu je, kakor da se je nekaj streslo v njegovih možganih; ves je vztrepetal od drobne, hladne drhtavice. Smerdjakov je zdaj sam začuden pogledal nanj, brčkone ga je iskrenost Ivanovega strahu naposled osupila.

"Ali je mogoče, da niste res ničesar vedeli?" je neverjetno zajecjal in se mu spačeno nasmehnil v oči.

Ivan ga je še vedno gledal, kakor da mu je jezik odmrli.

"Oj, Vanjka se je peljal v Piter, čakala ga ne bom!"

mu je zdajci zazvenelo v glavi.

"Veš kaj: bojim se, da si prikazen v sanjah in sediš pred menoj kot nekakšen privid," je zašepetal.

"Tu ni nikake prikazni razen naju dveh in še nekoga tretjega. Nedvomno je on zdaj tu, ta tretji, med nama dvema je."

"Kdo? Kdo je tu? Kdo je tretji?" je preplašeno rekel Ivan Fjodorovič in pogledal okoli sebe, po vseh kotih, kakor bi hlastno nekoga iskal z očmi.

"Ta tretji je Bog, Previdnost je, ona je zdaj tu zraven naju dveh; samo vi je ne iščite, ker je ne boste našli."

"Zlagal si se, da si ga ubil!" je besno zavpil Ivan. "Ali si blazen ali me pa dražiš kakor onkrat!"

Smerdjakov ga je zvedavo opazoval kakor preje, prav nič se ga ni zbal. Še vedno ni in ni mogel premagati svoje nezaupnosti; še vedno se mu je zdelo, da Ivan "vse ve" in se le tako dela, da bi "njemu v oči vse nanj zvalil."

"Počakajte," je izpregovoril naposled s slabotnim glasom; in zdajci je potegnil levo nogo izpod mize ter jel zavijati hlačenico navzgor. Noga je ticala v dolgi beli nogavici in je bila obuta v copato. Brez naglice si je Smerdjakov snel podvezo in segel s prsti globoko za nogavico. Ivan Fjodorovič je gledal in zdajci vztrepetal od krčevitega strahu.

"Zblaznel je!" S tem vzvikom je naglo planil z mesta ter odskočil nazaj, tako da je s hrbtom udaril ob steno in oblepel na njej, ves zleknjen kakor nit. Z brezumno grozo je zrl na Smerdjakova. Tega ni spravi njegov strah niti najmanj v zadrego; še vedno je brskal po nogavici, kakor bi se trudil, da bi s prsti nekaj utipal in izlekel. Naposled je res ujel tisto stvar in jo začel vleči na svetlo. Ivan Fjodorovič je zagledal nekakšne papirje ali sveženj papirjev. Smerdjakov je izlekel sveženj in ga položil na mizo.

"Evo!" je rekel tiho.

"Kaj?" je drhte vprašal Ivan.

"Izvolite pogledati," je prav tako tiho dejal Smerdjakov.

Ivan je stopil k mizi, vzel zavoj in ga jel razvijati, a mahoma je umaknil prate, kakor da se je dotaknil ostudnega, strašnega gada.

"Prsti vam še vedno trepečejo, krč jih lomi," je pripomnil Smerdjakov in sam brez naglice razvil papir. Izpod ovitka so se prikazali trije zavojčki mavričastih bankovcev po sto rubljev.

Matevž Predikaka:

Tantalove sladkosti

Takšno ime me gotovo usposablja in daje pravico, da se zanimam za novi zakonski osnutki o pisanju lastnih imen. Tudi avtor sam mora imeti težave s svojim imenom ali morda celo večjim delom svoje preteklosti, pa bi rad kaj prekrstil. Živo me zanima usoda tega načrta, kdaj postane zakon in kdaj stopi v veljavo? Povedo mi, da leži stvar v senatu. Ta pa da se momentalno bolj zanima za svoj pomlad in naraščaj, nego za svoj glavni poklic. Zato se osebno napotim tja, da vidim na lastne oči, kaj je na stvari.

Daleč zunaj na vogalih me ustavijo civilni policaji, čuvarji ljudskega zaupanja. S slovensko legitimacijo in srečno izbranim imenom grem lahko skozi. Nič ne razumejo. Zandar na vratih mi v zadregi salutira: najbrž ne ve ali ravna prav ali ne.

Vratar pa me zaustavi:

— Ze spet Slovenec! Zabra-

njen vstop Slovincem! Z vami je križ! Pokažemo komaj prst, pa že lovite celo roko. Le pogledajte, kaj imamo tu!

Prime me za roko in me popelje po temni veži do klopi, kjer navadno sede žandarji, slugi, policijski agenti. Tam leži po dolgem stegnjen v kožuhe, plede, šerpe, pasice in šale zavita čudna mumija s težko rusko kučmo na glavi. Obraz prikrit.

— Kdo pa je to? —

Vratar odgovarja:

— To je vaš ožji rojak, Slovenec iz Ljubljane. Predstavlja se za Cesarja Janeza. Pravi, da je pobegnil iz Martina Krpana ter zahteva v senatu dosmrtno mesto. Pripoveduje, da je najzaslužnejši Slovenec. Brez njega bi ne bilo niti Martina Krpana, brez Krpana ne slovenskega slovstva, brez slovstva ne Slovencev, brez Slovencev ne Jugoslavije, brez Jugoslavije ne senata, brez senata tudi ne mene tukaj. Zaradi poslednjega argumenta ravnamo z njim zelo lepo. Vendar mu dopovedujemo, da imamo dosmrtnih senatorskih mest — moj bog, kaj vse ne

pozabljajo zakonodavci! — da je zelo potrebno ljudsko zaupanje in kadar se prvo skonzumira, da je treba nekako — če ne zaslužiti — pa vsaj polskati drugo. Pa vse zaman. Noče pa noče ven. In tako leži tu. Pravi: edino, kar bi sprejel kot kompenzacijo za dosmrtno senatorstvo bi bilo kvečjemu to, da gre živ v nebesa. Kajti eno ali drugo mu pritiče po zaslugah.

Potresem mumijo za ramena. Nič glasu. Iz žepa pa pade tri kilometre dolga poslanica z naslovom: "Novoletni pozdrav vsem še živim in že mrtvim politikom."

Mislil to je moža izčrpalo. Vprašam vratarja:

— In kaj nameravate z njim?

— Sami ne vemo. Toliče ambicije doslej še nismo videli pri naši rasi. In veste, da smo v tem pogledu razvajeni. Pomislite: do smrti v senatu ali pa živ v nebesa!

Vratar se stresa od zgražanja. Res je, saj se vratarji niso dosmrtni! Kaj je bolečina z mojimi priimkom v primeri z njegovimi?

"Vsi so tu, tri tisoč, niti šteti vam jih ni treba. Vzemite jih," je povabil Ivana in pokimal z glavo na denar. Ivan ga je spustil na stol. Bil je blede kakor ruta.

"Prestrašil si me... s to nogavico..." je izpregovoril, nekam čudno se smehljaje.

"Ali je mogoče, ali je mogoče, da prav do zdaj niste vedeli?" je iznova vprašal Smerdjakov.

"Ne, nisem vedel. Ves čas sem mislil na Dmitrija. Brat! Brat! Oh! Mahoma se je prijel z obema rokama za glavo. "Poslušaj: ali si ga sam ubil? Brez brata ali z bratom?"

"Samo z vami; skupno z vami sem ga ubil, a Dmitrij Fjodorovič so povsem nedolžni."

"Dobro, dobro... O meni pozneje. A zakaj se še vedno tresem. Niti besedice ne morem izpregovoriti."

"Takrat ste bili pogumni, 'vse je dovoljeno' ste govorili, a zdaj ste se takole prestrašili!" je čudeč se zablebetal Smerdjakov. "Ali ne bi hoteli limonade, takoj jo naročim? Zelo bi vas utegnila osvežiti. Samo tole naj prej pokrijem."

Spet je pokimal na zavojčke bankovcev. Zganil se je, da bi vstal in skozi vrata poklical Marjo Kondratjevno, naj pripravi limonado in jo prinese, a ko je iskal, s čim bi pokril denar, da ga ona ne bi videla, je najprej izlekel rutico, in ker je bila ta spet vsa umazana, je vzel z mize tisto edino debelo knjigo, ki je ležala na njej. Ivan jo je bil opazil ob svojem prihodu, in jo položil na denar. Naslov knjige je bil: "Besede našega svetega očeta Izaka Sirina." Ivan Fjodorovič ga je med tem mehanično prečital.

"Nočem limonade," je dejal. "O meni pozneje. Sedi in govori: kako si to napravil? Vse povej..."

"Vsaj suknjo bi slekli, drugače se boste čisto spotili."

Ivan Fjodorovič, kakor da se je šele zdaj domislil, je strgal suknjo s sebe in jo vrgel na klop, ne da bi se vzdignil s stola.

"Tak govori že, prosim, govori!"

Nekam utihnil je. Zanesljivo je pričakoval, da Smerdjakov zdaj vse pove.

"O tem, kako se je zgodilo?" je vzdihnil Smerdjakov. "Zgodilo se je na najnaravnejši način, čisto po vaših besedah..."

"O mojih besedah pozneje," ga je spet prekinil Ivan, a ne več kriče kakor preje, ampak s trdnim izgovorom besed, kakor da se je že povsem obrzdal. "Povej mi samo natanko, kako si to napravil. Vse po vrsti. Ne pozabi ničesar. Podrobnosti, pred vsem podrobnosti. Prosim te."

"Vi ste se odpeljali in jaz sem takrat pal v klet..."

"Ali te je vrglo ali si se samo tako napravil?"

"Razume se, da sem se napravil. Vsem sem se le pretvarjal. Mirno sem šel po stopnicah, čisto doli, in sem tam mirno legel, in ko sem legel, šele tedaj sem zavpil. In sem se premetaval, dokler me niso zanesli venkaj."

"Stoj! In ves čas, tudi potlej, tudi v bolnici si se pretvarjal?"

"Nikakor ne. Že drugi dan zjutraj, še preden so me spravili v bolnico, me je vrgla prava božast, tako huda, da že mnogo let ni bilo take. Dva dni sem bil v popolni nezavesti."

"Dobro, dobro. Nadaljuj."

"Položili so me na posteljo, vedel sem, da je za pregrado, ker me je Marja Ignatjevna vsakikrat, kadar sem bil bolan, čez noč položila za to pregrado v svojem stanovanju. Ves čas od mojega rojstva sta bila zmerom tako nežna z menoj. Ponoči sem stokal, a samo tiho, vendar sem čakal Dmitrija Fjodoroviča."

"Kako si ga čakal? Da pride k tebi?"

(Dalje prihodnj.)

Kar pridruži se vratarju polkovnik polka civilnih policijskih agentov in reče:

— Kar vi ga naložite na ramena pa ga spravite v nebesa živega. Slovincem je to lahka stvar. Mi Srbi od vajkada samo ratujemo!

— Zakaj baš jaz? —

— Zato, ker ste ravno pri roki. Mislite, da ga bomo dolgo držali na klopi? Kje pa naj sedimo? —

Pri policiji niso prijaznih besedi ne rahlih gest. Pomežikne agentom:

— Pomagajte mu ga na grbo! Dva me držita za roke, trije pa mi nalagajo na hrbet mumijo, ki se baje imenuje Cesar Janez. Da bi me malo potolažil poveljnik policijskega polka, reče:

— Kar in kolikor potrebujete dijet in pa za potne stroške v nebesa stopite v blagajno in recite, da potujete na interparlamentarno konferenco. V ugodnem slučaju lahko pošljete tudi samo ženo, vse povrnemo!

— Kakšni stroški? Saj ni pogreb, osmina ali kakšna pogrebna ceremonija po tarifi? Cesar Janez vendar še živi, čeprav ni glasu od njega.

Razpnem peroti in letim s tovorom pred nebeska vrata. Zali bog do tja še vedno ni drugih prometnih sredstev! Priznam pa odkrito: mnogo lažje je šlo, nego sem pričakoval. Doslej neslutena ambicija v kožuh in šale zavite mumije nas dviga kar sama v nebeske višine.

Pred vrati ga položim na oblak.

— Stric! — pravim Petru — Cesarja Janeza sem prinesel iz senata.

— Cesarja Janeza iz senata? Tega pa ne poznam. Vem za onega iz Martina Krpana. Imaš potne liste? —

Stric Peter, nebeski vratar, natika zarjavela, na sejmu kupljena očala.

— Samo tale poslanica mu je padla iz žepa! — Pomolim svetniku pod nos "Novoletni pozdrav vsem živim in ranjkim politikom."

— Brate, pa to ga je vrglo in odpravilo iz senata. (Pa da naj ga na podlagi tega sprejememo mi? Ne bo nič! —

Mumija na oblaku se začne premikati. Odklonitve ne prenese, odneha tudi nikoli. Šerpe se za malo špranj razmaknejo in čuje se slaboten glas:

— Pokličite Slomska iz nebes! Pri zadnjem mojem ustoličenju za starostnega deželnega kneza sva bila bratovščino. Če slučajno dremlje, pozovite Antona Bonaventuro. Nazadnje sva pri isti stranki in vsi šestdesetletni grehi so brisan!

— Strela božja — se začudi Peter, — saj ta pa še živi! Ali ne veste, da živih sem gori ne sprejemamo. Posebno pa ne iz dravske banovine, ko nam že z mrtvimi toliko prostora zasujete!

— Samorodno nebesko izrazoslovje me osupne, še bolj pa me prestraši kategorična odklonitev. Kam zdaj spet s tolikim bremenom? Intoniram milejše viže:

— Preljubi Peter, usmili se vsaj mene! Kam naj grem z njim? V senatu ga ne marajo, v Sloveniji ga nimajo kaj rabiti; kaj naj počnem? —

— Kaj me briga?! Mar misliš, da so nebesa za tiste, ki niso za nobeno rabo? — Zaloputne nebeska vrata in zaklene, da mi roljajo ključ še dolgo po ušesih.

Kaj mi preostane. Zacjazim žalosten zavito mumijo na hrbet, pa spet doli na zemljo. O, to je težka pot! Mnogo težje je z nebes doli, nego gori. Kajti je ambicija gonilna sila samo za naprej in navzgor; za nazaj in navzdol pa čisto odpove.

Sredi ljubljanskega polja poskušam odložiti mumijo in uteči. Pa se me oklene s tistimi strašnimi rokami in mlo prosí:

— Vsaj do mojih propilej mi še pomagaj, pa ti dam slave, šampanjca; provizijo! Do tantom ti pomorem in do upravnih svetniških mest! —

Skušnjava so skušnjave. Kdo jim od časa do časa ne omahne v naročje? Pa ga spet pograbilim in brez trojarine — kot staro železo — zavlečem pod nove, s toliko slavo in častjo našega rodu zgrajene propileje.

Ko brišem pot in lovim sapo, se mumija razbrca. Odsune kožuh, razmeče pasice, plede, šale in šerpe, odveče staro liberalno

samoveznico, sleče vseslovansko surko, strga napredno in nacionalno srajco, ki jo je guli vse življenje in jako rentabilno uporabljal in strese z glave staro rusko kučmo. Potem pa natakne zlat cviker na rodoljubni in zaslužni nos.

— Ja, hudiča, saj to si ti? — Hočem ga poklicati po pravem imenu, pa v začudenju ne gre z jezika. Moj bog: ali je Kapištran ali Krizostom ali Glavosek?

Najprej bo še poslednje po videzu, kar se je zadnje čase z njim zgodilo. In se prav na lepem razjezim. Hudič kranjski! Ali mi nisi mogel prihraniti vsaj to sramoto v senatu in pri stricu Petru? Ali ni bilo dovolj, da sem nosil sam samcat vso težko in ogromno sedjo, ko smo te namaškarirali za cesarskega namestnika v naši zgodovinsko-narodni opereti. In ti potem našel lepo prilagojati se psevdonom Cesarja Janeza, s katerim smo mladim v zabavo pokrivali mnoge nevednosti? Se še spominjaš, kako si poskušal nagraditi moje tlačanske zasluge tvoji slavi s pocenitvijo mleka v moji mlekarni in s podražljivjo modre galice v mojem vinogradu? In ko smo ti na tvojo zahtevo "ponudili" skromen oltarček v naši mali vaški kapelici, da bi ne ostal tako osamljen na stare dni, ali nisi ob prvem rahlem veterku odkuril s dvojnimi salto mortale k sosedom, slepeč se, da ti ponujajo večnost. Vsa ta sramota pade tudi na mojo glavo! Pa ti še ni dovolj! Za poslednjo sladkost izbereš ponovno mene za nosača po nebeskem vsemiru! Zbogom!

Bivša mumija, zdaj že spet Kapištran, Krizostom ali Glavosek, pa se mladostno s fantovsko eleganco vzravna pod propilejami v pozo zaslužnega človeka in vpije za menoj:

— Novo idejo imam; čujte in prisluhnite, ljudje samorodni in versko vzgojeni! Je to edina ideja, ki nas more rešiti! Ne unitarizem, ne federalizem, ne nacionalizem, ne fašizem, ne demokracija, ne korporativni sistem, ne ljudska fronta. "Narod hoče samo gospodarstva! Zato preosnujmo državo v: Jugoslavija d. d. Na čelo ji postavimo vsega možni upravni odbor, meni pa bi bilo "ponuditi" mesto predsednika!

Okamenim. Ustne pa same skandirajo počasi:

Das ist der Fluch der bösen That, dass Sie fortwährend Böses muss gebären...

Drugi dan me jako glava boli, kakor vselej, kadar gledam nespodobne prizore. Bog varuj, da bi se mi še kdaj sanjalo, da se pišem Matevž Predikaka!

Grožnja

"Gospodična, če me ne uslišite, se vržem pod sedmi vlak!"

"Vsaj dve uri časa za premišljanje mi pustite. Saj odpelje od devetih še en vlak."

Nasvet

"Plačilni, samo petdeset centov imam s seboj. Kaj mi lahko avetujete?"

Drugo gostilno.

Pozna ga

"Ali mi lahko posodiš sto dolarjev?"

"Hm, težavno je to..."

Krotak medved ogleduje kamero, katero so ruski znanstveniki rabili pri opazovanjih, ko so se nahajali na ledeni plošči v bližini severnega tečaja.

WPA urejuje podatke ljudskega štetja

Delavci WPA v St. Louisu so pod nadzorstvom uradnikov federalnega cenazusnega urada dokončali abecedni seznam (index) iz ljudskega štetja iz leta 1900.

Osebe, ki hočejo potovati v inozemstvo, zavarovati se za življenje ali dobiti pokojnine od vlade, morajo pred vsem dokazati svojo starost. Ako ne morejo dobiti rojstnega spričevala, drugi najboljši način je, da se najde njihovo ime in rojstvo v kakih starih zapisnikih ljudskega štetja. Ti zapiski se sprejemajo kot zakonit dokaz o starosti.

Do l. 1935 se je manj ko 30.000 ljudi obračalo vsako leto na Census Bureau, naj jim preskrbi zapiske te vrste. Odkar pa je stopil v veljavo zakon socialnega zavarovanja, je povprečno število poskočilo na 250.000.

Vsaka taka prošnja je pomenjala podrobno pregledovanje starih zapisov, kajti imena niso bila navedena po abecednem redu in je vzel pisarja dva dni in celo teden, da je našel zapiske. Ko je začelo prihajati več in več prošelj, je postalo očitno, da treba hitrejšega sistema za poiskanje zahtevanih informacij.

Strokovnjaki v statističnem uradu so izumili način za sestavo abecednega seznama imen in rojstnih podatkov onih ljudi, ki so bili zapisani ob ljudskem štetju leta 1900, WPA pa je našla, da je imela v reliefnem seznamu mesta St. Louisa 3.000 potrebnih beloovratniških delavcev. WPA je dovolila potrebna sredstva za izvršitev takega projekta. Kvalificirani delavci so bili najprej podvrženi izpitu, da se ugotovi, za kako vrsto dela v tem podjetju bi bili najbolj primerni.

Knjige ljudskega štetja so vsebovale 76 milijonov imen in rojstnih podatkov. Zapiski za vso družino so bili prepisani na en sam listek, razen v slučajih, ako je bila družina tako velika,

da je bilo treba dodatnega listka. Napravilo se je tako vsega skoraj 33 milijonov listkov. Vsak listek se je ponovno primerjal izvirnim zapisom, postavil v abecedni red in vložil v arhiv po državi ali mestu.

Naloga je bila velikanska. Bila je tembolj težka, ker so bili izvirni zapiski spisani v rokopisu. Dostikrat je bilo treba po moči rokopisnih izvedencev, da so mogli ime ugotoviti. Vsič težkočam pa je bila vsa naloga dokončana v marcu l. 1937 po 11 mesecih težkega dela.

Pred dovršitvijo tega indeksa je bilo treba dva dni do enega dne, da so se našli posamezni podatki o rojstvih v cenazusnih knjigah. Sedaj pa isto delo vzame dve ali tri minute. Pod starim sistemom je znašal strošek dveh pet dolarjev za osebo, pod novim sistemom pa znaša približno le dva centa. Na tak način bo projekt sam izplačal za vsa leta.

Projekt je tudi izboljšal finančno stanje nastavljenec WPA, ki so delali na njem. Mnogi, ki so bili izbrani za to delo, so bili brez dela že dve ali tri leta. Mnogi so bili slabega zdravja ali pa so potrebovali očale in zobozdravniško oskrbo. Bolnišnice, privatni zdravniki, zobozdravniki in specialisti za oči so se izjavili, da jih bodo zdravili po nižjih cenah ali na kredit. Posledica tega je bila, da se je njih zdravje izboljšalo in so postali sposobnejši za delo.

Uspeh tega projekta je dokazal, da bi se morali od sedaj prejeti napraviti seznam po abecednem redu iz vseh ljudskih štetij, tako da morejo ljudje lažje dobiti potrebne rojstne podatke. Ljudsko štetje iz leta 1920 je že uredila v New Yorku druga skupina delavcev WPA, ki je začela to delo začetkom februarja.

POSUŠAJTE
PALANDECH'S TRAVEL BUREAU
Folklore Radio Program
Every Sunday from 1 to 2 P.M.
Station WWAE — 1200 Kilgore

Billy Rose, lastnik newyorškega kabareta Casa Manana, podpisuje pogodbo z unijo in pevki. Na sredi je Ralph Whitehead, tajnik te unije.